

האתגרים הפילוסופיים והחינוכיים של הנרטיב המזרחי החדש בישראל: היבטים ביקורתיים

אריה קיזל | akizel@edu.haifa.ac.il
אוניברסיטת חיפה, ישראל

תקציר

הנרטיב המזרחי החדש, שאותו מייצגות קבוצות מזרחיות ישראליות כמו הקשת הדמוקרטית המזרחית, מציב אתגר בפני החינוך הרב תרבותי. באופן מיוחד, הוא דוחה את הנרטיב ההגמוני שבמרכזו זהות אשכנזית-ציונית-יהודית-ישראלית אשר מזהה את (הלבן) האשכנזי כציוני.

המאמר מסכם מחקר אקדמי נרטיבי על אודות ההתפתחות של הנרטיב המזרחי החדש בישראל מאז שנות התשעים. הוא מציג ממצאים מניתוח היסטורי, פילוסופי ונרטיבי של טקסטים מתקופות שונות של המאבק המזרחי הישן והחדש בישראל.

המאמר מציג מודל תלת-שלבי של מאבק נרטיבי כנגד הנרטיב ההגמוני האשכנזי אשר מציג בכל אחד משלבי פעולות שונות של התנגדות ברשת הנרטיבים החברתית. הפעולות הן: 1. משפט עם העבר (העמדת הנרטיב ההיסטורי הקולוניאליסטי הציוני למשפט). 2. כתיבת היסטוריוגרפיה חדשה (מזרחית טהורה). 3. כינון זהות ערבית-מזרחית נפרדת מההגמוניה האשכנזית (אשר מזוהה כאלמה וכובשנית כנגד יהודים וערבים וכפולשנית וזרה למרחב המזרחי שאינו אירופי).

המאמר מציע נקודת מבט ביקורתית לאתגרים הפילוסופיים והחינוכיים המרכזיים שמציב הנרטיב החדש המכוון מנקודת מבט אליטיסטית באמצעות פיתוח שיח של התנגדות. שיח זה מבקש להעמיד במרכז נקודת מבט מוסרית של תיקון עוול היסטורי ומבקש לשחרר את עצמו מאותם אלמנטים דכאניים של נרטיב העל ההגמוני. המאמר מציג ניתוח שבסופו הטענה כי הנרטיב המזרחי החדש נקלע לשלב המלכוד והקורבנות במקום לשלב השחרור והגאולה.

מילות מפתח: מטא-נרטיב ציוני, נרטיב מזרחי, נרטיב-שכנגד, החברה

הישראלית